

Helen Oosterom-Staples

Geld maakt niet gelukkig, maar...

Waarom een special over geld? Vreemdelingenrecht gaat toch over mensen? Dit was mijn eerste reactie toen er werd geoperd om een special te wijden aan het thema 'geld'. Naarmate ik langer over het thema nadacht, daalde het besef in dat geld wel degelijk een cruciale rol speelt in het vreemdelingenrecht. Het beschikken over geld – bestaansmiddelen – is voor veel vreemdelingen een voorwaarde waaraan zij moeten voldoen om voor een verblijfsrecht in aanmerking te komen. Vreemdelingen zijn welkom als zij door middel van een economische activiteit zelfstandig in hun onderhoud kunnen voorzien. Voor ondernemers geldt dat zij een verblijfsrecht kunnen krijgen als is vastgesteld dat zij een 'wezenlijk Nederlands [lees: economisch] belang', dienen. Werknemers zijn slechts welkom voor die sectoren en beroepen waarin op de Nederlandse arbeidsmarkt tekorten zijn. Dat het centraal stellen van de tekorten op de arbeidsmarkt misschien betekent dat er elders in de wereld tekorten ontstaan – ook in wat wij nu kennen als 'vitale beroepen' – is kennelijk niet relevant, want dat is marktwerking.

Een aantal lidstaten van de Europese Unie heeft zogenoemde *Immigrant Investment Programmes* (IPPs) (zie het interview met Europarlementariër In 't Veld in dit nummer). IPPs bieden puissant rijke vreemdelingen de mogelijkheid om in ruil voor een aanzienlijke financiële investering een verblijfsrecht te verkrijgen (deze mogelijkheid bestaat ook in Nederland), dan

wel versneld in aanmerking te komen voor de nationaliteit van een lidstaat. Vooral die laatste variant wordt met argusogen door 'Brussel' gevolgd. Rechtmatig verblijf in, en de nationaliteit van een lidstaat, geven immers toegang tot de hele Europese Unie. Meer principieel luidt de kritiek dat nationaliteit staat voor een speciale band tussen de staat en een individu, en geen verhandelbaar product is. Lidstaten die hun lege staatskas op deze wijze probeerden te vullen, kregen te horen dat zij in strijd met Europese waarden handelden. Dat het kunnen voorzien in eigen behoeften zo'n belangrijke rol speelt in het vreemdelingenrecht, is bevestigd in 'corona-tijden'. Plotseling bleek de baanzekerheid van velen, ook die van vreemdelingen, minder zeker te zijn dan gedacht. De noodmaatregelen van de overheid die bedoeld waren om werkgelegenheid te behouden, dreigden gevolgen te hebben voor verblijfsrechten. Zij werden immers betaald uit 'de openbare kas'. Een afzonderlijk overheidsbesluit – dat een 'Covid-19 uitkering' geen uitkering uit de openbare kas is die de beëindiging van een verblijfsrecht rechtvaardigt – was nodig om het gevaar af te wenden van verblijfsbeëindiging vanwege het niet voldoen aan de bestaansmiddelenvoorwaarde.

Geld maakt niet gelukkig, maar het is handig als je het hebt. Dat gaat dus ook op voor het vreemdelingenrecht. Maar ook als je geld hebt, kan je afkomst je parten spelen. Afgelopen mei bleek dat de Belastingdienst een tweede nationaliteit, naast de Nederlandse nationaliteit, hanteerde als selectie criterium in de strijd tegen fraude.